

Kerwenbaşy we tebip

Category: Halk döredijiligi we rowaýatlar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Kerwenbaşy we tebip

KERWENBAŞY WE TEBIP

Gadym eýýamlarda Rum ilinden Çyn-Maçyna ýola çykan agyr kerweniň kerwenbaşysy Marakanda şäherinde agyr derde uçrapdyr. Kerwenbaşy ençe kynçylyk çekse-de şäherden kerweni alyp ýola rowana bolupdyr. Bu kesel kerwenbaşyny halys surnukdyrypdyr. Kerwen ahyry Amula baryp ýetende kerwenbaşy özüni ýitirip, agyr keseliň girdabyna düşüpdür. Agyr we gymmatly ýüklerden howatyrly kerweniň agzalary kerwenbaşynyň keselini dürli ýollar bilen bejermekçi bolupdyrlar. Emma bu jelegaýlarda kesele garşy ne tebip kömek edip bilipdir, ne-de däri-derman. Kerwenbaşynyň ýagdaýy bolsa gün-günden agyrlaşypdyr. Kerwendäkiler maslahat edipdirler. Ähli harytlaryny Amulda satmalymy ýa-da Çyn ýurduna çenli barmalymy? Ýöne olaryň önünde bir ýol galypdyr, olam Amuldan yza dolanmakdy. Maslahatda yza dolanmaly diýen karara gelnipdir. Emma muňa kerweniň bir ýaşuly wekili goşulmandyr. Ol:

– Biz ömrümüzizi, bar mal-döwletimizi şu söwda bagladyk. Indi mundan yza gaýtmagymyz hiç kime peýda getirmez. Hiçden giç ýagşy. Gowusy biz Horezm iline çapar ýollap, şo taýdan Seýwan atly tebibi tapyp gelmegimiz gerek. Ol elbetde, biziň müşgilimizi asan eder. Aýtmaklaryna görä, onuň arzuwy Çyn-Maçyn ýurduna barmak we ol ýerleriň hem lukmançylygyny öwrenmekmiş – diýipdir.

Maslahatdakylar başga bir degerli alaçlary bolmansoň, onuň bilen ylalaşypdyrlar we tebibiň yzyndan çapar ýollapdyrlar. Seýwan bu habary eşiden dessine derhal ýola şaýlanypdyr. Ençe gije-gündiz ýol söküp Amula ýetip gelipdir. Kerwenbaşynyň halyndan habar alandan soň, bu derde ýeke dermanyň bardygyny aýdypdyr. Bu dermany ýasamak üçin oňa birnäçe gün we on düýp ýaşajyk ýandak, on ýyl saklanan arassa ary baly we Köýten

dagynda ösýän ýüz ýyllyk Şemşat daragtynyň on ýylly şahalaryndan edil gyjagyň kädisi ýaly içi köwlen gaplaryň gerekdigini aýdypdyr. Agyr kerweniň ezber nökerleri bularyň barysyny tebibe tapyp getirip beripdirler. Tebip ýandaklary kökünden dört barmak ýokardan kesip, uzak wagtlap aýawlanyp saklanan baldan külbike barmagynyň birinji bogny ýaly alyp onuň üstüne goýupdyr. Soňra bal çalnan ýandaklary kybla tarap egip, Şemşat gaplaryna uçlaryny salyp, üstüni yüpek mata bilen basyryp, üç gije-gündiz goýupdyr. Derman taýýar bolandan soňra ählisini jemläp, käsä guýsa bir owurtlarlyk em çykypdyr. Ony derrew haly teň kerwenbaşa içiripdirler. Tebip bir gijeläp kerwenbaşynyň başujynda naý çalyppdyr. Seywan erte namazyna azan aýdylan çagy naý çalmasyny bes eden dessine kerwenbaşy gözünü açypdyr. Bu tebibiň ussatlygy külli oguz iline dessan bolupdyr. Kerwenbaşy özüni dürsänden soňra tebibi Çyn ýurduna alyp gitjekdigini, ol ýerde onuň hünärini artdyrmaga mümkinçilik döredip berjekdigini aýdypdyr.

Bu wakadan soňra, kerwenbaşy ýene-de birnäçe sapar bu ýurda kerwen gurapdyr. Üçünji sapar Çyn ýurduna baranda, ýaňky Seywan tebip бүтін Hindi-Hytaýa belli hekim bolup ýetişipdir. Kerwenbaşy indi ony öz Rum ýurduna alyp gitjekdigini aýdanda Seywan onuň bilen razylaşmandyr. Özüni Horezm ýurduna alyp gitmegi haýyş edipdir. Kerwenbaşy Seywanyň eden ýagşylygyny göz önünde tutup, ilkinji gezek Gürgenje sapara ugraýar. Bu illeriň gözelligine haýran galýar. Halkynyň sada göwünliginiň, lebzihalallygynyň önünde baş egýär we Gürgenç şäheriniň esasy köçeleriniň birinde Seywan üçin şypahana gurduryp berýär. Ussat lukman şypahanada tebigatyň, tükeniksiz dermanlyk ösümlükleriniň hasabyna jana derman emleri taýýarlap, öz işini ýöredipdir.

Aýtmaklaryna görä, Seywan tebibiň ýaşan döwründe Horezm ilinde hiç keselçilik bolmandyr. Onuň baý tejribesi halkyň ruhuna ornaşypdyr. Onuň dürli lukmançylyk emleri hakynda köpsanly gürrünleri bu kerwen geçen ýollarda dilden-dile geçip, argyşçylaryň elmydama söhbetleriniň başlangyjyna öwürlipdir.

Halk döredijiligi we rowaýatlar